

Algunes reflexions sobre la fonologia de les consonants alveopalatals del català
Francesc Torres-Tamarit (UMR 7023, CNRS/Paris 8)

La fonologia de les consonants alveopalatals del català (ʃ , ʒ , tʃ , dʒ) és interessant per diverses raons. (i) El contrast entre la fricativa [ʒ] i l'africada [dʒ] només és possible en posició intervocàlica (*pluja* [ˈpluʒə] i *platja* [ˈpladʒ(ː)ə]); a inici de mot, però, el contrast es perd a favor de la fricativa (*la jove* [lə ˈʒoβə] cf. *[lə ˈdʒoβə]). Aquesta situació és sorprenent si es té en compte que la posició inicial de mot és considerada una posició prominent que tendeix a preservar els contrastos lèxics. (ii) L'alternança entre [ʒ] i [tʃ] que apareix en parells com ara *boja* [ˈboʒə] i *boig* [ˈboiʃ] és opaca; des del punt de vista de la Teoria de l'Optimitat, el candidat amb [ʃ] (*[ˈboʃ]) sempre serà més harmònic que el candidat real amb [tʃ] ([ˈboiʃ]) perquè el primer no viola cap restricció de marcatge (cf. *coix* [ˈkoʃ]) i és també més fidel que el segon. (iii) En posició inicial després de pausa i després de consonant, el contrast entre [ʒ] i [dʒ] també es perd, tot i que la realització fonètica de la consonant palatoalveolar presenta realitzacions diverses dins un contínuum que va des de [ʒ] fins a [dʒ] (Hualde *et al.* 2015). (iv) Pel que fa a les alveopalatals sordes, la situació és ben diferent. En posició inicial de mot, [ʃ] i [tʃ] contrasten; alguns mots prenen [ʃ] o [tʃ] (*xarxa* [ˈʃarʃə] però *xop* [ˈtʃop]), en alguns mots hi pot haver variació lliure (*xeringa* [ʃəˈriŋə] o [tʃəˈriŋə]), però en cap cas ens sembla que hi pugui haver una realització gradual entre la fricativa i l'africada, com passa amb la sèrie sonora. També, i a diferència de [ʒ] , que alterna amb [tʃ] en posició final de mot, [ʃ] no alterna amb [tʃ] (*coixa* [ˈkoʃə] i *coix* [ˈkoʃ] , cf. *[ˈkoiʃ]). L'objectiu d'aquesta presentació serà discutir una temptativa d'anàlisi parcial dels fets emmarcada en el model formal BiPhon (*Bidirectional Phonetics and Phonology*, Boersma i Hamann, diferents treballs), el qual permet una divisió estricta entre la fonologia i la fonètica així com la formalització d'ambdós mòduls.